

گزارش

بقائی: همه سناریوها را در قبال فعال سازی مکانیسم ماشه مدنظر قرار داده‌ایم

سخنگوی وزارت خارجه با بیان اینکه «تصمیم‌گیری مناسب درباره نحوه پاسخ‌گویی به اقدام ضد ایرانی استرالیا اتخاذ خواهد شد»، فسخ لغو روادید برای سفر دیپلمات‌های ایرانی به اوکراین را مغایر با قوانین بین‌المللی و موافقت‌نامه‌های دوجانبه دانست و گفت: این اقدام با عمل متقابل ایران روبه‌رو می‌شود و ما در حال بررسی جزئیات آن هستیم. «اسماعیل بقائی» در آغاز نشست دیروز خود، در پاسخ به سؤالی مبنی بر اینکه گفته می‌شود روسیه پیش‌نویس قطع‌نامه‌ای را در راستای تمدید قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت تهیه کرده تا آن را به شورای امنیت ارائه دهد، گفت: در جریان پیش‌نویس این قطع‌نامه و در حال بررسی متن آن هستیم و مواضع خود را در این زمینه اعلام می‌کنیم.

تصمیم‌گیری مناسب درباره نحوه پاسخ‌گویی به اقدام استرالیا اتخاذ خواهد شد

سخنگوی وزارت خارجه همچنین درباره اقدام دولت استرالیا در اخراج دیپلمات‌های ایرانی و اتهاماتی که به‌عنوان یهودی‌ستیزی متوجه ایران کرده و واکنش ایران درباره این موضوع، خاطر‌نشان کرد: به طور طبیعی هر کنش نامناسبی در سطح دیپلماتیک با واکنش روبه‌رو می‌شود. این اتفاق تازه رخ داده و همکاران ما در حال بررسی موضوع هستند و تصمیم‌گیری مناسب درباره نحوه پاسخ‌گویی به این موضوع اتخاذ خواهد شد. سخنگوی وزارت خارجه تأکید کرد: اتهامات مطرح‌شده نادرست است، مفهومی با عنوان یهودی‌ستیزی در فرهنگ و تاریخ ما جایی ندارد و این پدیده و مفهوم یک پدیده غربی و اروپایی است. بقائی در بخشی دیگر از صحبت‌های خود در این زمینه گفت: به نظر می‌رسد این تصمیم دولت استرالیا متأثر از تحولات داخلی این کشور است. در روزهای گذشته شاهد تظاهرات میلیونی در این کشور در اعتراض به کشتار رژیم صهیونیستی در سرزمین‌های اشغالی بودیم و این جزء معدود مواردی بود که در این کشور انتقاد علیه رژیم صهیونیستی مطرح شد و ما فکر می‌کنیم این اقدام علیه ایران که اقدام علیه دیپلماسی و روابط دو ملت است، در راستای جبران اندک اقدامات است که طرف استرالیایی علیه رژیم صهیونیستی داشته است.

منافع ملی، خط قرمز ما در گفت‌وگو با اروپاست

سخنگوی وزارت خارجه ایران در پاسخ به سؤالی درباره خطوط قرمز ایران در گفت‌وگو با اروپایی‌ها گفت: منافع ملی، خط قرمز ماست.

درصدد تخفیف اهمیت اسنپ‌بک نیستیم

سخنگوی وزارت خارجه همچنین در پاسخ به سؤالی مبنی بر اینکه با توجه به صحبت‌های اخیر آقای لاریجانی و همچنین آقای عراقچی این نگرانی در افکار عمومی به وجود آمده است که نهادهای تصمیم‌گیری در حال تقلیل‌دلت تبعات اسنپ‌بک هستند و به تبعات آن توجه کافی ندارند؟ گفت: به‌هیچ‌وجه چنین چیزی نیست و ما درصدد تخفیف اهمیت اسنپ‌بک نیستیم و به تبعات نامطلوب چنین اتفاقی به‌خوبی واقف هستیم.

طرف‌های اروپایی از صلاحیت قانونی و اخلاقی برای توسل به این سازوکار برخوردار نیستند

سخنگوی وزارت خارجه با بیان اینکه طرف‌های اروپایی از صلاحیت قانونی و اخلاقی برای توسل به این سازوکار برخوردار نیستند، گفت: این کار را تأیید نمی‌کنیم، اما نگران تبعات آن نیز در صورت اجرا هستیم. او افزود: آنچه دوستان در وزارت خارجه گفتند، این است که اجازه ندهیم این موضوع تبدیل به یک ابزار جنگ روانی علیه شهروندان ایرانی شود و به این موضوع در حد خودش پرداخته شود و دچار افراط و تفریط در این زمینه نشویم. بقائی خاطر‌نشان کرد: درعین‌حال که قائل هستیم که چنین حقی طرف اروپایی ندارد و آنها مجاز نیستند که از این سازوکار استفاده کنند، حتما برنامه‌های روشن و تلاش‌های گسترده‌ای نیز به کار گرفته‌ایم که چنین اتفاقی نیفتد و گفت‌وگوهای ما با اروپایی‌ها ز جمله انجام گفت‌وگوهای وزیر خارجه در روز جمعه و گفت‌وگوهای امروز در ژنو در همین راستاست. سخنگوی وزارت خارجه گفت: امیدوار هستیم که نتایج تلاش‌های انجام‌شده و در حال انجام، مثبت باشد. بقائی در ادامه این نشست خبری درباره گفت‌وگوها با اروپا گفت: ما با اروپا در‌حال حاضر درباره همان موضوعی که مدت‌هاست مذاکره می‌کریم، مذاکره می‌کنیم؛ یعنی رفع تحریم‌ها در این برهه خاص و قاعدتا موضوع قطع‌نامه ۲۲۳۱ و وضعیت پیش‌رو درباره این قطع‌نامه بخشی از گفت‌وگوها خواهد بود.او افزود: در ازای آن، اعتمادسازی و شفاف‌سازی درباره ماهیت صلح‌آمیز برنامه هسته‌ای ایران که تا الان هم وجود داشته و از این نظر تغییر ماهوی در موضوع مذاکرات حادث نشده است.

از هیچ ابزار و گزینه‌ای برای اطمینان از تأمین منافع ملی کشور غافل نبودیم

بقائی در پاسخ به سؤالی درباره ایجاد هزینه برای غربی‌ها از سوی روسیه و چین در موضوع مکانیسم ماشه، گفت: بحث ما، بحث هزینه‌سازی نیست و بحث تأمین منافع خودمان است. ما از هیچ ابزار و گزینه‌ای برای اطمینان از تأمین منافع ملی کشور غافل نبودیم. او افزود: هم‌زمان که با چین و روسیه به‌عنوان مشارکت‌کنندگان در برجام و اعضای دائم شورای امنیت در تماس بودیم، با سه کشور اروپایی هم گفت‌وگو کردیم و گفت‌وگو می‌کنیم. سخنگوی دستگاه دیپلماسی گفت: تمرکز ما اطمینان از تأمین منافع ملی و جلوگیری از تحمیل هزینه‌های غیرضروری بر کشور است. بنابراین این یک روند ادامه‌دار است و ما حتما هم به توانمندی‌های خودمان باور داریم و هم به جایگاه طرف‌های مقابل با توجه به صلاحیت‌ها و امکاناتی که به‌عنوان اعضای شورای امنیت سازمان ملل در اختیار دارند، واقف هستیم و براساس این مذاکرات خودمان را تنظیم می‌کنیم.

ادعای دلیلی تلگراف درباره کاهش سطح غنی سازی به ۲۰ درصد مبنای بیرونی ندارد

سخنگوی وزارت خارجه همچنین در پاسخ به سؤالی مبنی بر اینکه روزنامه دلیلی تلگراف بریتانیا ادعا کرده که یکی مقام ایرانی در گفت‌وگو با این روزنامه گفته است که علی لاریجانی، دبیر شورای امنیت ملی ایران، به دنبال متقاعدکردن سایر تصمیم‌گیران در ایران برای پایین‌آوردن سطح غنی‌سازی ایران به ۲۰ درصد است، گفت: این اولین بار نیست که روزنامه دلیلی تلگراف درباره ایران خبرسازی می‌کند، به نقل از منابع آگاه ناموجود و خبرهایی درباره ایران تولید و نشر می‌کند که مبنای بیرونی ندارد. بقائی گفت: کلیت چنین موضوعی زیر سؤال است و وجود ندارد.

تصاویر منتشرشده مقابل سفارت چین مربوط به چند هفته قبل است

سخنگوی وزارت خارجه همچنین در پاسخ به سؤال دیگری درباره تصاویر منتشرشده مبنی بر صف‌های طولانی شهروندان ایرانی مقابل سفارت چین برای اخذ روادید و مشکلاتی که برای شهروندان ایرانی جهت دریافت روادید چین ایجاد شده است، گفت: تصاویر منتشرشده در روزهای اخیر در این زمینه، شیظنت رسانه‌ای بود و این تصاویر مربوط به چند هفته قبل است، مربوط به وقفاهی که در صدور روادید ایجاد شده بود، با توجه به وقوع جنگ ۱۲ روزه و کاهش فعالیت سفارتخانه‌ها در ایران. بعد از جنگ، سفارتخانه‌ها با تراکم درخواست روبه‌رو شده بودند و سفارت چین نیز مستثنا از این موضوع نبود و چند روزی طول کشید که به درخواست‌ها رسیدگی شود.او ادامه داد: اکنون چنین چیزی وجود ندارد و خود سفارت چین پیگیر این موضوع بود و همان‌طور که اشاره کردم، این تصاویر مربوط به قبل است.

www.sharghdaily.com

«شرق» از اقدام مسکو برای توزیع پیش نویس تمدید مکانیسم ماشه میان اعضای شورای امنیت به موازات مذاکرات ژنو گزارش می‌دهد

جدال به وقت نیویورک

عبدالرحمن فتح‌اللهی: روسیه با اقدامی تقریباً غیرمنتظره، پیش‌نویس قطع‌نامه‌ای را برای تمدید شش‌ماهه قطع‌نامه ۲۲۳۱ در میان اعضای شورای امنیت توزیع کرده است. اقدامی که به گفته بسیاری از ناظران، هم می‌تواند فرصتی برای تنفس در فضای پرتنش هسته‌ای باشد و هم آغازگر موج تازه‌ای از اختلاف‌ها میان قدرت‌های جهانی، هم‌زمان با این اتفاق، شاهد دور تازه مذاکرات تهران و تروئیکا به میزبانی ژنو هستیم که در واپسین روزهای منتهی به ضرب‌الاجل آلمان، فرانسه و انگلستان برای ارسال نامه فعال‌سازی مکانیسم ماشه به شورای امنیت برگزار شد که تا لحظه تنظیم این گزارش، خبری از آن منتشر نشد. با وجود برگزاری این نشست که در سطح معاونان وزارت امور خارجه است، لارنس نورمن، خبرنگار شناخته‌شده وال‌استریت‌ژورنال، در شبکه اجتماعی ایکس نوشت که «بنیاید انتظار بالایی از مذاکرات ژنو داشت». او توضیح داد که «گفت‌وگوهای ایران و آژانس در وضعیتی قرار دارد که بعید است راه به جایی ببرد. ایران به‌دنبال توافق‌نامه‌ای جدید در چارچوب پادمان است که اختیارات آژانس را محدودتر کند، اما از نگاه آژانس این موضوع یک خط قرمز محسوب می‌شود».

نورمن با اشاره به اینکه هر توافق آینده به نظارت گسترده‌تر نیاز دارد، نه کمتر، تأکید کرد «در روزها و هفته‌های پیش‌رو تغییر جدی رخ نخواهد داد. فاصله زیادی وجود دارد تا زمانی که بازرسان دوباره اجازه دسترسی به سایت‌های هسته‌ای ایران را داشته باشند یا بتوانند بر ذخایر اورانیوم نظارت کنند». به‌همین دلیل او نتیجه گرفت که «عملا هیچ راهی برای جلوگیری از فعال‌شدن مکانیسم ماشه باقی نمانده است». این خبرنکار، «ضرب‌الاجل رسمی برای این اقدام را ۱۵ سپتامبر دانست»، اما افزود «غربی‌ها ترجیح می‌دهند آن را زودتر اجرانی کنند. به گفته او، هدف این است که ریاست دوره‌ای روسیه بر شورای امنیت نتواند مانعی در روند فعال‌سازی ایجاد کند. بر همین اساس، احتمال وقوع این اتفاق در روزهای پایانی آگوست بسیار بالاست».

ابتکاری با حمایت چین و احتمال هماهنگی پوتین و ترامپ

در این شرایط، رسانه بریتانیایی امواج نیز گزارش داد که روسیه پیش‌نویس قطع‌نامه‌ای را با هدف تمدید مهلت قطع‌نامه ۲۲۳۱ به شورای امنیت ارائه کرده است. این رسانه به نقل از منابع آگاه نوشت که چین نیز به‌عنوان شریک اصلی، قرار است به این ابتکار بپیوندد. در گزارش امواج آمده است که این تحول در شرایطی رخ داده که ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، اخیراً با مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور ایران، گفت‌وگو کرده است. از نگاه این رسانه، اقدام مسکو می‌تواند تلاشی برای جلوگیری از رویارویی قریب‌الوقوع میان ایران و دولت‌های غربی باشد.

اما این همه ماجرا نیست. امواج احتمال دیگری را نیز مطرح کرده است: اینکه طرح روسیه یک مانور سیاسی هماهنگ‌شده میان پوتین و دونالد ترامپ باشد. به نوشته این رسانه، اگر چنین فرضی درست باشد، هدف آن جلوگیری از تقابل غیرقابل‌پیش‌بینی ایران و غرب خواهد بود. در نهایت، امواج تأکید می‌کند که تنها گذر زمان روشن خواهد کرد این پیش‌نویس تا چه اندازه جنبه عملی دارد یا صرفاً به ابزاری در بازی سیاسی قدرت‌ها بدل می‌شود.

اروپایی‌ها این اقدام را حسن نیت نمی‌دانند!

هم‌زمان با خبر امواج‌مدیا، رامی عیاری، خبرنگار الجزیره در سازمان ملل هم جزئیات بیشتری از متن پیش‌نویس روسیه منتشر کرده است. او نوشت که مسکو این متن را روز دوشنبه میان اعضای شورا توزیع کرده و براساس آن، قطع‌نامه ۲۲۳۱ برای شش ماه تمدید می‌شود. اما نکته اصلی در بند دوم پیش‌نویس است: بندی که هرگونه بررسی ماهوی درباره اجرای قطع‌نامه و برجام را در این مدت به حالت تعلیق درمی‌آورد. به گفته کن منبع دیپلماتیک که با الجزیره گفت‌وگو کرده، همین بند باعث شده اروپایی‌ها اقدام روسیه را فاقد حسن نیت تلقی کنند. آنها معتقدند چنین بندی عملاً به معنای بی‌اثر شدن قطع‌نامه ۲۲۳۱ است و می‌تواند همه مسئولیت فعال‌شدن مکانیسم ماشه را بر دوش اروپا بیندازد. خبرنگار الجزیره با اشاره به دیدگاه موافقان طرح نوشت که از نگاه آن، حتی اگر این پیش‌نویس گاستی‌های داشته باشد، دست‌کم فرصتی برای ادامه مذاکره ایجاد می‌کند. بندی در مقدمه متن نیز به همین موضوع اشاره کرده است. اما در مجموع، برداشت اروپایی‌ها این است که روسیه تلاش دارد نقش خود را در این بحران کم‌رنگ جلوه دهد و بار اصلی تصمیم‌گیری بر دوش دیگران بیفتد.

تهران: اروپا صلاحیت استفاده از این سازوکار را ندارد

اسماعیل بقائی، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران نیز همان موضع هفته‌های اخیر را پیرامون مکانیسم ماشه تکرار کرد و در نشست خبری دیروز سه‌شنبه و در پاسخ به پرسشی درباره اقدام روسیه، عنوان داشت که «در جریان پیش‌نویس این قطع‌نامه قرار داریم و متن آن در حال بررسی است». بعداً مواضع خود را در این زمینه اعلام خواهیم کرد». با این حال دیپلمات کشورمان افزود که «طرف‌های اروپایی فاقد صلاحیت قانونی و اخلاقی برای استفاده از مکانیسم ماشه هستند و جمهوری اسلامی ایران این رویکرد را تأیید نمی‌کند». بقائی در بخش دیگری از نشست خبری خود هشدار داد که «شور نگران تبعات احتمالی فعال‌سازی مکانیسم ماشه است» و در عین حال تأکید کرد که اجازه داده نخواهد شد این موضوع به عین برای جنگ روانی علیه مردم ایران تبدیل شود. به گفته سخنگوی دستگاه دیپلماسی، «باید دراین‌باره در حد خودش صحبت کنیم و از افراط و تفریط پرهیزیم». این دیپلمات توضیح داد که «دران برنامه‌های مشخصی برای جلوگیری از فعال‌شدن مکانیسم ماشه تدارک دیده است و رابزنی‌های اخیر، از جمله گفت‌وگوهای وزیر امور خارجه با همتایان اروپایی در ژنو، بخشی از همین تلاش‌هاست». به ادعای بقائی، «همه سناریوها در نظر گرفته شده و نهادهای مختلف کشور به‌طور هماهنگ برای مقابله با هر احتمالی آماده هستند». سخنگوی

وزارت امور خارجه ابراز امیدواری کرد که «تلاش‌های جاری به نتیجه مثبت منجر شود. لذا تمرکز وزارت امور خارجه در حال حاضر بر جلوگیری از اقداماتی است که می‌تواند برای کشور هزینه‌زا باشد».

یوسف مولایی: امکان تصویب پیش‌نویس روسیه در شورای امنیت پایین است

یوسف مولایی، حقوق دان و استاد حقوق بین‌الملل، در گفت‌وگویی با روزنامه «شرق» به بررسی تحولات اخیر پیرامون پیش‌نویس قطع‌نامه پیشنهادی روسیه در شورای امنیت پرداخت و به باور این استاد دانشگاه، «بند مربوط به ملغی‌شدن اسنپ‌بک در قطع‌نامه مذکور، عملاً باعث حساسیت شده و احتمال مخالفت قدرت‌های غربی به‌ویژه تروئیکا اروپایی و ایالات متحده را بالا برده است». این کارشناس مسائل بین‌الملل اعتقاد دارد که «اگرچه روسیه با ارائه این پیش‌نویس در پی آن است که نشان دهد ابتکار عمل را در دست دارد، اما هم‌زمان تلاش می‌کند هزینه‌های دیپلماتیک خود را نیز کاهش دهد». به گفته او، «در چنین شرایطی طرف روسی می‌تواند مدعی شود که هر آنچه در توان داشته انجام داده و مسئولیت به‌نتیجه‌نرسیدن توافق را متوجه دیگران کند». مولایی با اشاره به سابقه برخورد شورای امنیت با موضوعات مشابه، یادآور شد که «ایالات متحده معمولاً اجازه نمی‌دهد تصمیمات شورا به گونه‌ای پیش برود که با سیاست‌های کلان واشنگتن در تضاد باشد». این حقوق‌دان تأکید کرد که «در ماجرای اخیر نیز همین الگو تکرار خواهد شد». از نگاه این استاد دانشگاه، «حتی اگر پیش‌نویس روسیه در ابتدا بین اعضای شورا توزیع شده باشد، بعید است بدون چکش‌کاری و اصلاحات جدی به مرحله رای‌گیری و موافقت اعضای دائم برسد». تحلیلگر ارشد حوزه بین‌الملل در بخش دیگری از پ و گفتش با «شرق» ادامه می‌دهد که «اروپا همچنان نگران موضوع مکانیسم‌ها و تعهدات ناشی از قطع‌نامه ۲۲۳۱ است؛ قطع‌نامه‌ای که در پی توافق هسته‌ای ایران در سال ۲۰۱۵ به تصویب رسید و نقش بنیادینی در مشروعیت‌بخشی به برجام داشت». از دیدگاه مولایی، «برای اروپایی‌ها حفظ چارچوب‌های موجود و جلوگیری از فروپاشی کامل نظام حقوقی ناشی از برجام اهمیت ویژه دارد. حتی اگر فضای سیاسی کنونی چندان مساعد نباشد».

او در توضیح بیشتر می‌افزاید: «فضای شورای امنیت در روزها و هفته‌های آینده می‌تواند تعیین‌کننده باشد. فقط پنج یا شش روز تا مهلت‌های حساس باقی مانده و غربی‌ها به دنبال آن هستند که با شیوه‌هایی مانع از تصویب یک قطع‌نامه به ابتکار روسیه شوند». به تعبیر استاد حقوق بین‌الملل: «یکی از این شیوه‌ها می‌تواند عدم مشارکت یا به تعویق انداختن جلسات شورا باشد تا روند به نفع آنان متوقف شود». مولایی خاطرنشان می‌کند: «چنین بازی‌های دیپلماتیک مسیوق به سابقه است و در گذشته نیز شورای امنیت شاهد حرکت‌های مشابهی بوده است، جایی که کشورها از ابزارهای رویه‌ای برای کند یا متوقف‌کردن روندهای مطلوب رقیب استفاده کرده‌اند». با چنین برداشتی، او تصریح می‌کند: «در فضای کنونی، این ابزارها بار دیگر مورد استفاده قرار خواهند گرفت».

از دید این استاد حقوق‌دان: «بنیاد انتظار داشت که در کوتاه‌مدت نتیجه‌ای قطعی از این ابتکار روسیه حاصل شود». چراکه او معتقد است: «این موضوع در بهترین حالت به یک روند فرسایشی بدل خواهد شد که در آن هر طرف می‌کوشد نشان دهد از منظر حقوقی و سیاسی دست بالا را دارد. روسیه تلاش خواهد کرد خود را فعال نشان دهد، در حالی که غربی‌ها می‌کوشند مانع از آن شوند که مسکو ابتکار دیپلماتیک را به نام خود ثبت کند». مولایی در جمع‌بندی سخنان خود تأکید می‌کند که منازعه اخیر بر سر پیش‌نویس قطع‌نامه روسیه فقط بخشی از رقابت گسترده‌تر میان قدرت‌های جهانی، ذیل مقوله جنگ اوکراین است و در این رقابت، شورای امنیت بیش از آنکه محل حل ووفصل اختلافات باشد، به عرصه‌ای برای نمایش مواضع سیاسی و حقوقی کشورها بدل شده است». به همین واسطه، این تحلیلگر نتیجه می‌گیرد: «در چنین شرایطی نباید انتظار گشایشی فوری داشت و تحولات پیش‌رو بیشتر بازتاب‌دهنده رقابت‌های ژئوپلیتیکی خواهد بود تا حل واقعی بحران‌های موجود».

محسن جلیلود: شورای امنیت کمتر به نهاد داوری بی‌طرف شایهت دارد و بیشتر محل بدعهدستان‌های استراتژیک قدرت‌های بزرگ است

محسن جلیلود هم به عنوان دیگر کارشناس در گفت‌وگویی با روزنامه «شرق» به بررسی ابعاد سیاسی و حقوقی قطع‌نامه ۲۲۳۱ و پیامدهای تحرکات اخیر روسیه در شورای امنیت پرداخت. او معتقد است: «هرچند روسیه پیش‌نویس تمدید شش‌ماهه را میان اعضای شورا توزیع کرده، اما درج برخی

بندهای حساس در این متن، به‌ویژه بندی که امکان تداوم اختلاف را تقویت می‌کند، موجب شده ایالات متحده و متحدان اروپایی به طور طبیعی در برابر آن موضع منفی اتخاذ کنند». به گفته این تحلیلگر ارشد حوزه سیاست خارجی: «روسیه به‌خوبی می‌داند که غرب با چنین بندی موافق نخواهد بود. اما ارائه این طرح برای مسکو بیش از آنکه جنبه عملی داشته باشد، کارکردی سیاسی دارد. چون روس‌ها از این طریق تلاش می‌کنند نشان دهند ابتکار عمل را در دست دارند و در عین حال می‌توانند در آینده در بدعهدستان‌های سیاسی، بخشی از این بندها را به عنوان امتیاز کنار بگذارند».

جلیلود یادآور شد: «ابعاد حقوقی پرونده هسته‌ای ایران سال‌هاست به حاشیه رانده شده و اکنون همه چیز در شورای امنیت در قالب قرأنت سیاسی پیش می‌رود». لذا او تأکید کرد: «این شورا بیش از هر چیز صحنه تقابل قدرت‌هاست؛ جایی که چین و روسیه در یک سوی میدان و آمریکا و اروپا در سوی دیگر قرار دارند». ذیل چنین برداشتی، جلیلود باور دارد: «شورای امنیت کمتر به نهاد داوری بی‌طرف شایهت دارد و بیشتر محل بدعهدستان‌های استراتژیک قدرت‌های بزرگ است». کارشناس مسائل بین‌الملل با اشاره به نقش آفرینی بازیگران فرامنطقه‌ای افزود: «در معادلات خاورمیانه، تصمیم نهایی الزاماً در نیویورک گرفته نمی‌شود». به اعتقاد او: «اسرائیل تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر روند تصمیم‌گیری‌ها دارد و بدون در نظر گرفتن منافع تل آویو نمی‌توان انتظار داشت تحولات به سمت‌وسوی مشخصی حرکت کند». مفسر ارشد حوزه سیاست خارجی در تبیین گفته خود ادامه داد: «اسرائیل در بسیاری موارد برتری مطلق خود را به غرب تحمیل کرده و حتی توانسته مسیر پرونده هسته‌ای ایران را تحت تأثیر قرار دهد».

جلیلود در بخش دیگری از کپ‌وگفتش با «شرق»، زاویه جدیدی به تحلیل خود داده و با اشاره به وضعیت جنگ اوکراین خاطر‌نشان کرد: «این جنگ به مرحله‌ای فرسایشی رسیده و روسیه به دنبال آن است تا از کارت ایران در تعاملات خود با غرب بهره گیرد». به گفته او: «کارت هسته‌ای ایران عملاً در اختیار سه بازیگر اصلی، مشتمل بر آمریکا، روسیه و اسرائیل قرار دارد و سرنوشت آن به مذاکرات و چانه‌زنی‌های میان این قدرت‌ها گره خورده است». کارشناس مسائل بین‌الملل بر این باور است: «حتی اگر ایران در سطحی محدود دست به مانور بزند، تعیین‌تکلیف نهایی بدون توجه به خواست این قدرت‌ها امکان‌پذیر نخواهد بود». مفسر سیاست خارجی در ادامه گفته‌هایش، به فشارهای دیپلماتیک اخیر علیه ایران ورود کرده و نمونه‌هایی همچون اخراج سفیر ایران توسط استرالیا یا تحرکات مشابه در کشورهای دیگر را نشانه‌ای از شکل‌گیری روندی فزاینده دانست. در چنین شرایطی، حتی تصویب احتمالی قطع‌نامه پیشنهادی روسیه نیز نمی‌تواند مانع از استمرار فشار غرب شود. زیرا آمریکا همواره با بازی دوگانه، از یک سو امکان مذاکره را باز نگه می‌دارد و از سوی دیگر فشارهای سیاسی و اقتصادی را افزایش می‌دهد.

از دیدگاه جلیلود، «مهم‌ترین نقطه تمرکز غرب در پرونده ایران تحقق همان شروطی است که نخست‌وزیر اسرائیل بارها مطرح کرده است». او یادآور شد: «نتانیا‌هو سه شرط اساسی را برای پذیرش ایران در نظام بین‌الملل تعیین کرده و آمریکا و متحدانش نیز عملاً این شروط را مبنا قرار داده‌اند». به باور این کارشناس، «تا زمانی که ایران به طور ملموس پاسخی به این شروط ندهد، هیچ تمدیدی حتی برای شش ماه هم تفاوت بنیادینی در وضعیت ایجاد نخواهد کرد». تحلیلگر مسائل بین‌الملل همچنین با اشاره به مکانیسم ماشه (اسنپ‌بک) توضیح داد: «این سازوکار بیش از آنکه واقعیتی حقوقی باشد، ابزاری سیاسی در دست غرب است». جلیلود معتقد است: «اسرائیل برای اقدام نظامی علیه ایران نیازی به این مکانیسم ندارد؛ زیرا هرگاه احساس کند برتری‌اش در خطر است، به طور مستقل دست به اقدام خواهد زد. با این حال، تل آویو ممکن است برای مشروعیت‌بخشی به حملات احتمالی خود، از سازوکارهای شورای امنیت یا قطع‌نامه‌های آژانس بین‌المللی انرژی بهره‌برداری کند». مفسر حوزه سیاست خارجی ادامه می‌دهد: «تمدید شش‌ماهه قطع‌نامه‌ها یا بازی با بندهای حقوقی، در اصل تفسیری در معادله کلی ایجاد نمی‌کند». به گفته او: «تهران در حال حاضر استراتژی مشخصی برای خروج از بحران ندارد و بیشتر به سیاست دفع وقت بسنده کرده است و همین مسئله باعث می‌شود که غربی‌ها با تردید به هرگونه تمدید نگاه کنند و آینده پرونده ایران را در چارچوب سیاست‌های کلی خود با اسرائیل و روسیه بسنجند». جلیلود در پایان تأکید کرد: «تحولات آتی، نه از دل متون حقوقی، بلکه از دل موازنه قدرت‌ها بیرون خواهد آمد. پرونده هسته‌ای ایران امروز بیش از هر زمان دیگری گروگان رقابت‌های ژئوپلیتیکی است و تا زمانی که ایران نتواند برنامه‌ای روشن و قابل اتکا برای تعامل با این واقعیت‌ها ارائه کند، قطع‌نامه‌ها و نشست‌های شورای امنیت بیشتر به عرصه نمایش سیاسی قدرت‌ها شایهت خواهد داشت تا محلی برای حل واقعی بحران».

یادداشت

درواکنش به بی‌پروایی گفتاری وی‌بی‌مالاتی زبانی در عرصه سیاست و دیپلماسی کشور

جمیله‌کریمی

در جهانی که دیپلماسی، حقوق بین‌الملل، اقتصاد و افکار عمومی همگی بر بستری از واژگان و جملات جریان دارند، زبان دیگر فقط ابزار ارتباط نیست؛ زبان، ابزار حکمرانی است. کلمات، حامل معنا نیستند؛ کلمات، تولید معنا می‌کنند. در سیاست، به‌ویژه در سطح بین‌المللی، این معنا می‌تواند به سرعت به «پیام رسمی یک کشور» ترجمه شود؛ به سند، به تهدید، به توهین، به اعتراف، به موضع. و اینجاست که خطر آغاز می‌شود: وقتی زبانی که باید حساب‌شده باشد، می‌شود میدان هیجان، لحن خودشیفته، گفتار عامیانه یا گاه حتی هزل و هجو. ما در سیاست خارجی، سال‌هاست گرفتار پدیده‌ای خطرناک هستیم: بی‌توجهی به بار معنایی کلمات. برخی مقامات و رسانه‌های رسمی گاه سخنانی بر زبان می‌آورند که در ادبیات بومی ممکن است جدی گرفته نشود یا حتی نشانه صلابت تلقی شود، اما در زبان بین‌المللی، به‌عنوان خشونت، تهدید، اعتراف یا تحقیر تعبیر می‌شود.

مثالی ساده اما گویا: در فرهنگ شفاهی ایرانی، یک پدر ممکن است برای تنبیه فرزندش جمله‌ای تند به زبان بی‌بورد؛ این گفتار ممکن است در خانه، عادی جلوه کند. اما همین جمله، اگر در قالب سندی بین‌المللی یا در فضای حقوق کودک بیان شود، می‌شود خشونت خانگی، تهدید روانی و جرم قابل پیگرد.

حالا این مثال را به سطح روابط کشورها تعمیم دهید. کلمه‌ای که در فرهنگ بومی ممکن است «طعنه» یا «نیش‌خند» تلقی شود، در سطح جهانی می‌تواند یک تحقیر رسمی، تهدید امنیتی، یا نقض حقوق یک ملت دیگر محسوب شود. کلمه‌ای که از سر هیجان گفته می‌شود، می‌تواند بهانه‌ای برای صدور بیانیه، تحریم، واکنش نظامی یا بی‌اعتباری دیپلماتیک باشد. ما بارها دیده‌ایم که تنها یک جمله نسنجیده، از زبان یک مسئول، چطور در صدر اخبار جهان می‌نشیند، چگونه به خوراک رسانه‌های معاند تبدیل می‌شود و چگونه به‌سادگی فرصت‌های دیپلماتیک را می‌سوزاند.

زبان بین‌المللی، زبان حقوق است، زبان سیاست است، زبان معناست. نه زبان محفل خصوصی است، نه رجزخوانی محفلی، نه لحن کوچه و بازار. جهان، شوخی کلمات ما را شوخی نمی‌گیرد. جهان، بار حقوقی و سیاسی هر واژه را ثبت می‌کند، آرشیو می‌کند، تحلیل می‌کند و علیه خود ما استفاده می‌کند.

در جهانی که هر واژه ممکن است تبدیل به سند شود، سکوت، گاه عاقلانه‌تر از فریاد است. شوربوختانه، در فضای سیاسی ایران، ما با دو آسیب بزرگ روبه‌رو هستیم:

- تعدد صداها و نبود وحدت گفتمانی.
- عدم سواد زبانی در فهم بار حقوقی، سیاسی و بین‌المللی واژگان. این ترکیب، بسیار خطرناک است. نه فقط برای تصویر بیرونی ایران، بلکه برای منافع ملی، اعتبار دیپلماسی و حتی انسجام داخلی.
- ما با کلمات، یا پل می‌سازیم، یا دیوار. با جملات، یا اعتماد می‌سازیم، یا جملات، یا اعتماد را می‌دهند، این صرفاً یک هشدار نیست، این درخواست یک ملت است؛ ملتی که دیگر توان پرداخت هزینه‌های بی‌فکری برخی زبان‌ها را ندارد.